

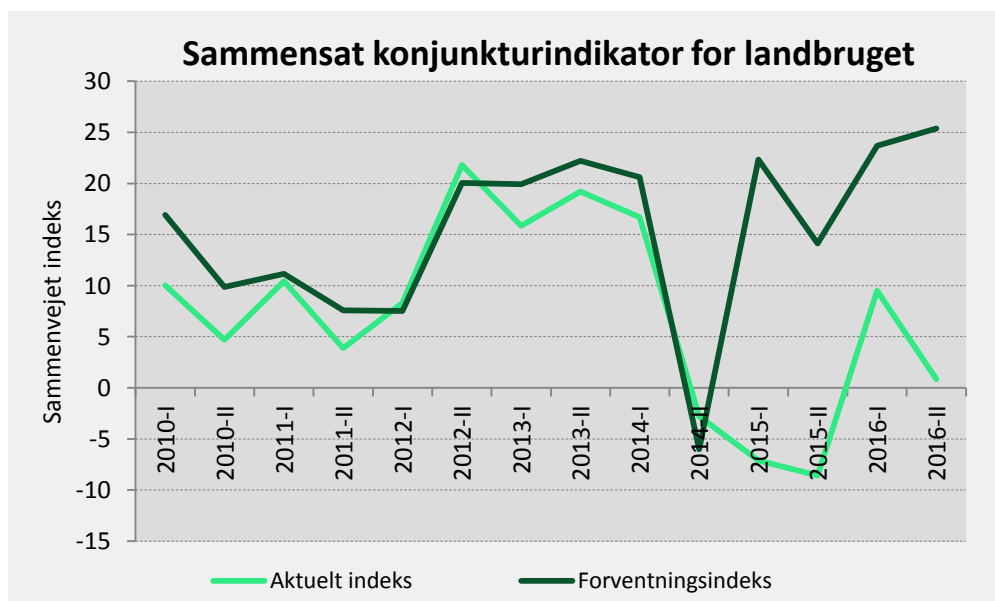
December 2016

Landmandsbarometer:

Landmændene har meget positive forventninger til 2017

Highlights

- Det samlede konjunkturindeks, der består af forventninger til produktion, investeringer og indkomst, har nået et rekordhøjt niveau for 2017. Forventningerne peger dog i forskellig retning. Mens der er høje forventninger til stigende indkomst og stigende produktion, forventes et direkte fald i investeringerne trods et i forvejen lavt investeringsniveau i 2016.
- De stigende forventninger til indkomsten findes primært hos svine- og mælkeproducenterne, men også hos minkproducenterne. Hovedårsagen er selv sagt de hastigt stigende priser på svinekød og mælk, og også minkpriserne er så småt på vej opad.
- De høje forventning til en fremgang i produktionen er gældende for alle de fire største driftsgrene, og hænger blandt andet sammen med udsigten til bedre indtjening, ligesom muligheden for større produktion er forbedret med ophør af mælkekvoter samt "Fødevarer- og Landbrugspakken", hvor ændringen i gødningsnormerne slår fuld igennem i 2017.
- På trods af de højere forventninger til indkomsten, er forventningerne til investeringerne fortsat negative – endda lidt mere negative end i sidste måling i foråret 2016. Det kan skyldes, at investeringsbeslutninger er mere langsigtede end de aktuelle konjunkturer, og at mange landmænd fortsat er under indtryk af skrøbelig likviditet, sårbar egenkapital og vanskelig adgang til finansiering.

Anm.: Den sammensatte konjunkturindikator er en sammenvejning af forventninger til produktion, investeringer og driftsresultat.

- Landmændene oplever en række produktionsbegrænsninger, hvoraf de væsentligste er høje produktionsomkostninger, lave afregningspriser og vanskelig adgang til finansiering.

Resultat af konjunkturmålingen 2. halvår 2016

Forventning om kraftig stigning i indkomst og produktion, men svagt fald i investeringer i 2017.

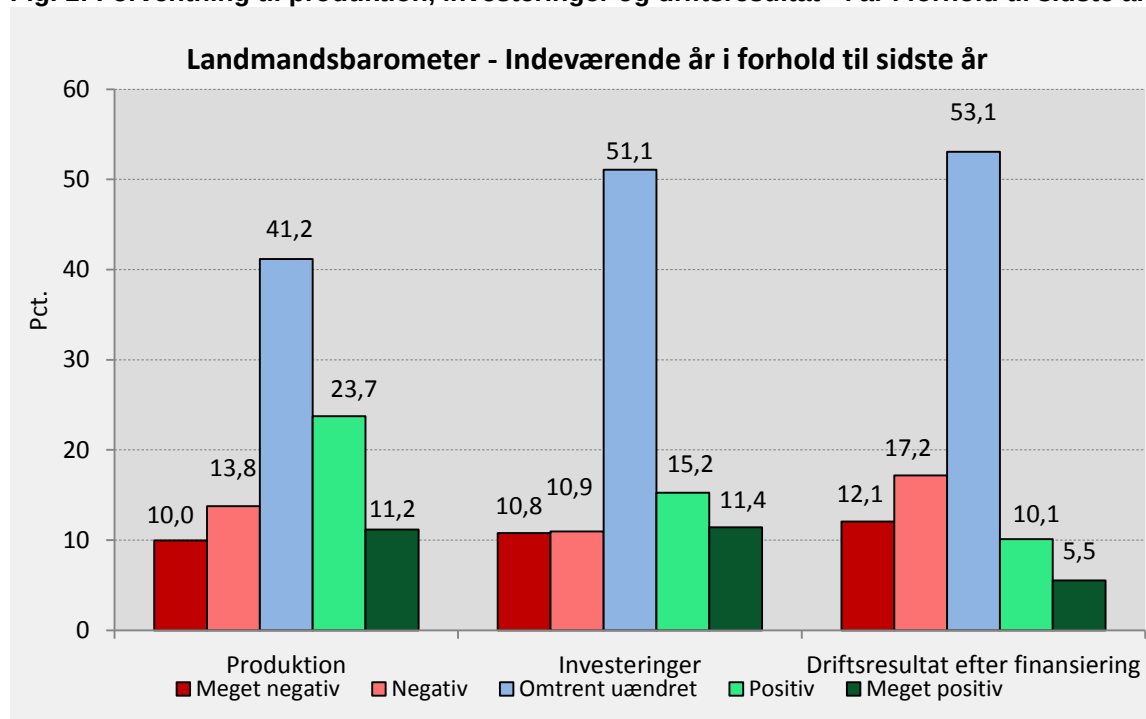
Konjunkturmålingen for landbrugets **indkomst** i 2016 viser, at et flertal af landmændene på netto -13,7 pct. forventer et fald i forhold til 2015 på mere end 250.000 kr. Det skønnede fald er større end den forventede nedgang i sidste måling i maj 2016. Den seneste måling ligger formodentlig tæt på det endelige resultat, da landmændene nu har en god fornemmelse af årets resultat.

De negative forventninger til 2016 dækker over betydelige forskelle mellem driftsgrenene. Producenter af planter og mink forventer tilbagegang, mens svineproducenter venter fremgang. Størst er pessimismen hos minkproducenterne, hvor over 50 pct. forventer et fald på over 250.000 kr.

I år 2017 er der derimod en forventning hos samtlige driftsgrene om, at konjunkturerne vender. Således skønner hele 47,7 pct. ifølge undersøgelsen, at deres indkomst vil stige med mere end 250.000 kr. Der er tale om et usædvanligt stort konjunkturumsving, som skyldes, at priserne på især mælk, mink og svinekød rejser sig fra et meget lavt niveau i 2016.

Da der opereres med absolutte beløbsgrænser, kan det være vanskeligt at sammenligne på tværs af produktionsgrenene, idet virksomhedens størrelse kan variere meget mellem grenene.

Fig. 1: Forventning til produktion, investeringer og driftsresultat - i år i forhold til sidste år

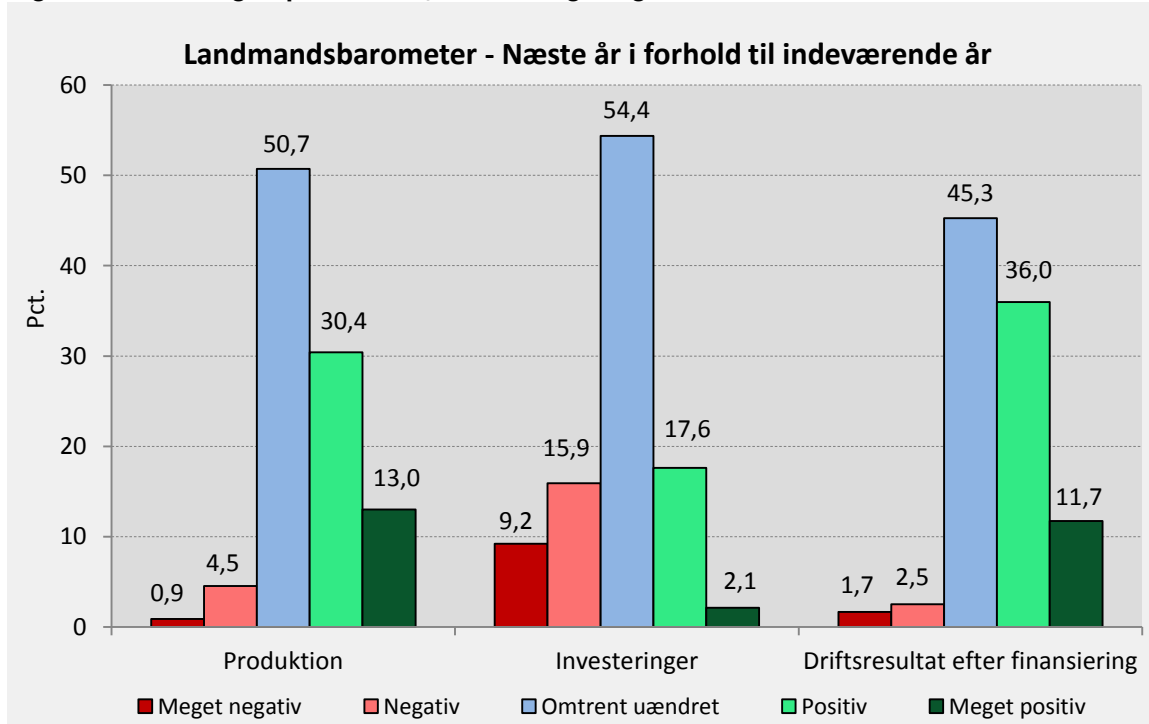

Anm.: Produktion målt i mængder og vægtet i forhold til omsætning. Investeringer vægtet i forhold til omsætning.

Tabel 1: Definition af størrelse af forventning til produktion, investeringer og driftsresultat

	Produktion	Investeringer	Driftsresultat
Meget negativ	Fald på mere end 10 pct.	Fald på mere end 25 pct.	Fald på mere end 750.000 kr.
Negativ	Fald op til 10 pct.	Fald op til 25 pct.	Fald på 250.000-750.000 kr.
Omtrent uændret			+/- 250.000 kr.
Positiv	Stigning op til 10 pct.	Stigning op til 25 pct.	Stigning på 250.000-750.000 kr.
Meget positiv	Stigning på mere end 10 pct.	Stigning på mere end 25 pct.	Stigning på mere end 750.000 kr.

Fig. 2: Forventning til produktion, investeringer og driftsresultat - næste år i forhold til i år

Netto forventer ca. 11,1 pct. af landmændene at have øget **produktionen** med over 10 pct. i 2016. Tendensen styrkes markant i 2017, hvor netto 38 pct. forventer at øge produktionen.

Det er primært producenter af mælk og planter, der venter stor fremgang, sandsynligvis på baggrund af ophævelse af mælkekvoter og "Fødevarer- og Landbrugspakkens" øgede gødningsnormer, der slår fuldt igennem i 2017. Men også svineproducenterne forventer øget produktion. Den almindelige strukturudvikling bidrager ligeledes til forventningerne om at udvide produktionen.

Der er en tendens til, at forventningerne til større produktion vokser med bedrifternes størrelse.

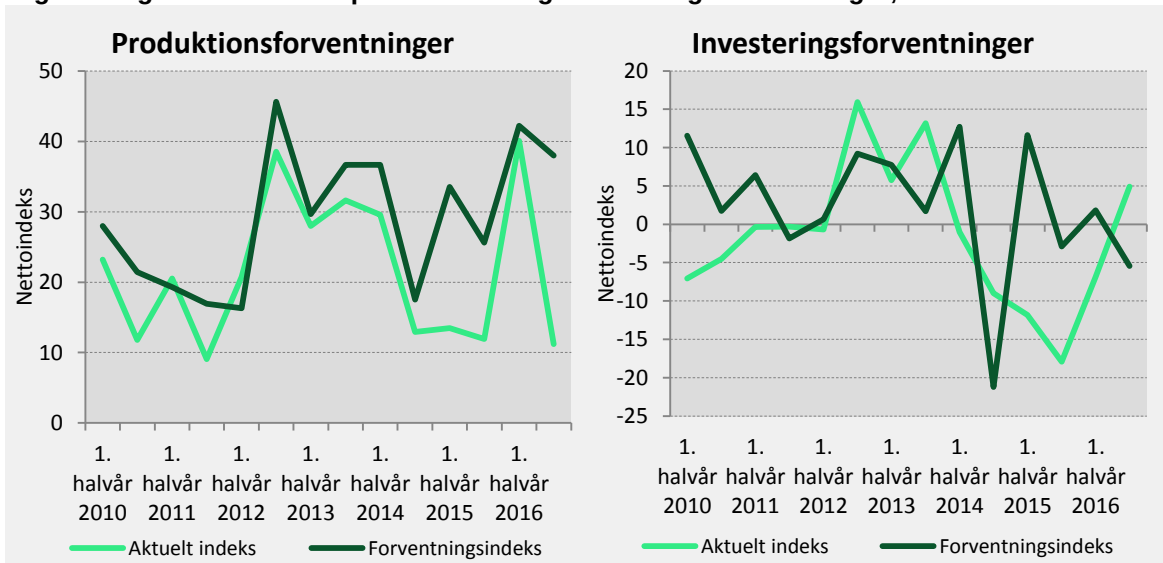
Forventningerne til **investeringerne** i år er svagt positive med et nettotal på 4,9 pct. Derimod forventer netto -5,4 pct. at investeringerne vil falde i 2017. Selvom der kun er en lille overvægt af negative investeringsforventninger, står det i skarp kontrast til forventningerne til indkomsten.

Det kan skyldes, at investeringsbeslutninger er mere langsigtet og derfor rækker ud over de aktuelle konjunkturbetragtninger, samt at mange landmænd fortsat er under indtryk af en skrøbelig likviditet og sårbar egenkapital, der gør det vanskeligt at egenfinansiere investeringer. Samtidig har mange vanskelig adgang til fremmedfinansiering. Der er også andre barrierer i form af manglende myndighedsgodkendelser mv. (jf. produktionsbegrænsninger nedenfor).

Et ofte anvendt tiltag ved likviditetsknappehed er at forbedre likviditeten ved at drosle investeringsaktiviteten ned. Investeringsniveauet har derfor generelt ligget lavt siden finanskrisen i 2008/9. De fleste år har investeringerne ligget under afskrivningerne, dvs. negative nettoinvesteringer, og kun få år har der været positive nettoinvesteringer.

Da der er god sammenhæng mellem retningen i Landmandsbarometerets målinger og retningen i de faktiske investeringer, kan der forventes endnu et år med lave investeringer i 2017.

Fig. 3: Vægtede indeks for produktions- og investeringsforventninger, 2010-2017

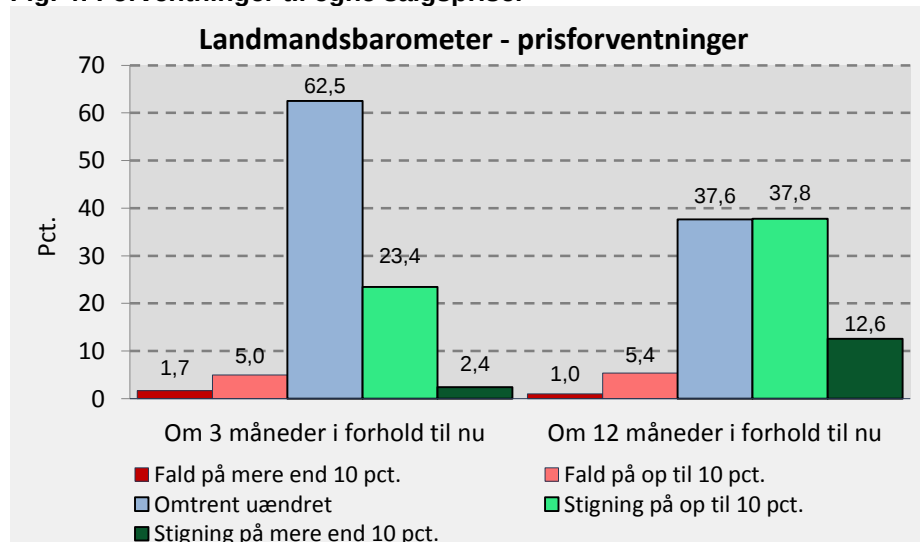
Forventning om produktionsfremgang har ikke medført højere i forventninger til **beskæftigelsen**. Det kan skyldes, at effekten på beskæftigelsen først viser sig et stykke inde i højkonjunktoren.

På kort sigt (3 mdr.) venter netto 18 pct., at **priserne** på deres egne salgsprodukter stiger. Svineproducenterne venter dog faldende priser på kort sigt, hvilket skyldes sæsonmæssige udsving.

På længere sigt (12 mdr.) er forventningerne generelt set mere positive med et nettotal på 45 pct. Det afspejler blandt andet, at udgangspunktet er de meget lave priser i 2016.

Samtlige driftsgrene forventer prisstigninger med den lange tidshorisont. Særligt stærk er forventningen om prisstigninger hos mælkeproducenterne, hvor netto 60 pct. forventer højere priser.

Fig. 4: Forventninger til egne salgspriser

I tidligere undersøgelser har der været en tendens til, at landmændenes forventninger til fremtiden har været påvirket af den aktuelle pristrend. Således forventes endnu højere priser i opadgående markeder og omvendt.

Produktionsbegrænsningerne er fortsat massive, men udviklingen er uensartet

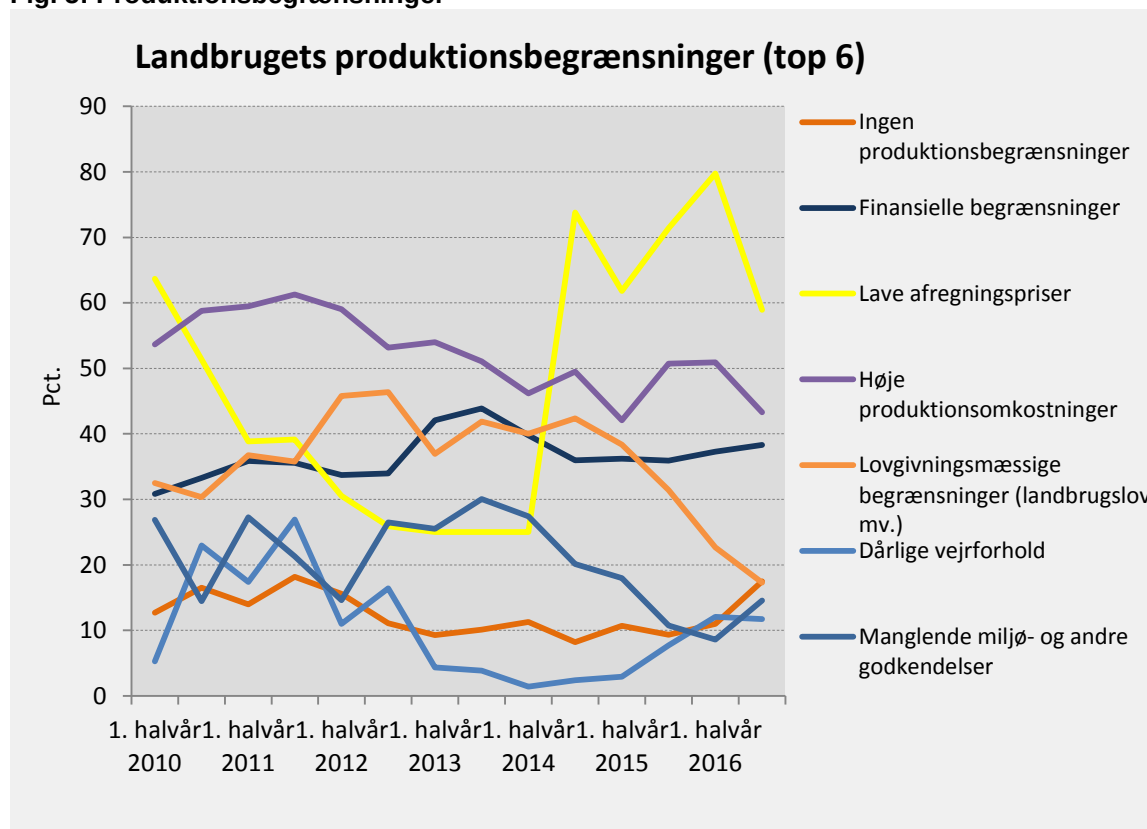
Landbrugsvirksomhederne forventer at øge produktionen, som det fremgår af Fig. 1, 2 og 3. Men fremgangen kan blive begrænset af en række forhold. Helt aktuelt gælder dette især:

- Lave afregningspriser (59 pct.). Dog klart aftagende.
- Høje produktionsomkostninger (43 pct.). Gælder især svineproduktionen, men niveauet er generelt højt.
- Finansielle begrænsninger (38 pct.). Angives især af kvæg, svineproducenter og fjerkræ.
- Manglende miljø- og andre godkendelser (18 pct.). Er mest begrænsende for smågrise-, fjerkræ- og minkproducenter.
- Lovgivningsmæssige begrænsninger (17 pct.). Gælder især slagtesvine- og kyllingeproducenter. Opleves mest på Sjælland, men niveauet er nogenlunde ens på landsdele.

Mange oplever mere end én begrænsning samtidig, og der er kun 18 pct. af landbrugsvirksomhederne, der ikke oplever produktionsbegrænsninger.

Med undtagelse af lovgivningsmæssige begrænsninger og dårlige vejrforhold oplever store bedrifter produktionsbegrænsningerne hårdest.

Fig. 5: Produktionsbegrænsninger

Anm.: Ved dette spørgsmål var det muligt at give flere svar, hvorfor procenterne ikke summer til 100.

Andelen af virksomheder, der oplever begrænsninger er fortsat på et højt niveau. Aktuelt er den største begrænsning lave afregningspriser, produktionsomkostninger og adgang til finansiering. Men også lovgivningen og myndighedsgodkendelser opfattes som begrænsende.

Tabel 2: Landmandsbarometerets samlede resultater (pct.)

Produktion*	Indeværende år i forhold til sidste år	Næste år i forhold til i år
Negativ vækst med mere end 10 pct.	10,0	0,9
Negativ vækst op til 10 pct.	13,8	4,5
Omtrent uændret	41,2	50,7
Positiv vækst op til 10 pct.	23,7	30,4
Positiv vækst med mere end 10 pct.	11,2	13,0
Ved ikke / Ikke relevant	0,2	0,5

Investeringer*	Indeværende år i forhold til sidste år	Næste år i forhold til i år
Negativ vækst med mere end 25 pct.	10,8	9,2
Negativ vækst op til 25 pct.	10,9	15,9
Omtrent uændret	51,1	54,4
Positiv vækst op til 25 pct.	15,2	17,6
Positiv vækst med mere end 25 pct.	11,4	2,1
Ved ikke / Ikke relevant	0,6	0,8

Beskæftigelse**	Indeværende år i forhold til sidste år	Næste år i forhold til i år
Fald på mere end 2 beskæftigede	0,8	0,1
Fald på 1-2 beskæftigede	8,4	7,9
Uændret	70,9	74,5
Stigning på 1-2 beskæftigede	17,2	12,8
Stigning på mere end 2 beskæftigede	1,5	3,4
Ved ikke / Ikke relevant	1,2	1,3

Driftsresultat efter finansiering**	Indeværende år i forhold til sidste år	Næste år i forhold til i år
Fald på mere end 750.000 kr.	12,1	1,7
Fald på 250.000-750.000 kr.	17,2	2,5
+/- 250.000 kr.	53,1	45,3
Stigning på 250.000-750.000 kr.	10,1	36,0
Stigning på mere end 750.000 kr.	5,5	11,7
Ved ikke / Ikke relevant	2,1	2,9

Prisudviklingen på egne salgsprodukter	Om 3 måneder i forhold til nu	Om 12 måneder i forhold til nu
Fald på mere end 10 pct.	1,7	1,0
Fald på op til 10 pct.	5,0	5,4
Omtrent uændret	62,5	37,6
Stigning på op til 10 pct.	23,4	37,8
Stigning på mere end 10 pct.	2,4	12,6
Ved ikke / Ikke relevant	5,0	5,7

Produktionsbegrænsninger*		
Manglende adgang til arbejdskraft	12,2	
Manglende adgang til andre indsatsfaktorer	0,7	
Finansielle begrænsninger	38,3	
Lave afregningspriser	58,9	
Høje produktionsomkostninger	43,3	
Manglende miljøgodkendelser	6,8	
Andre manglende myndighedsgodkendelser	7,8	
Lovgivningsmæssige begrænsninger	17,3	
Utilstrækkelig kapacitet	3,2	
Dårlige vejrforhold	11,7	
Andre produktionsbegrænsninger	4,4	
Oplever ingen produktionsbegrænsninger	17,5	

* Vægtet i forhold til omsætning

** Virksomheder med over 1 mio. kr. i omsætning

Disclaimer:

Denne analyse er udarbejdet af SEGES P/S, som er en uafhængig rådgivningsvirksomhed.

Analysen er udarbejdet af analytikere uden et forretningsmæssigt forhold til de emner, der berøres, og tjener alene til orientering. Analysen er baseret på offentlig tilgængelig information. Der er anvendt kilder, som SEGES finder pålidelige, men SEGES påtager sig ikke ansvar for materialets rigtighed eller for dispositioner foretaget på baggrund af analysens informationer eller vurderinger. Analysens vurderinger og anbefalinger kan ændres uden varsel. Analysen er til personlig brug for DLBR's rådgivere og kunder, og må ikke kopieres eller offentliggøres nogetsteds uden SEGES' tilladelse.

Metode

Landmandsbarometeret er en konjunkturundersøgelse, der tager udgangspunkt i forventningerne til den fremtidige udvikling i forhold til tidligere. Hvis udgangspunktet er negativt, er der større tilbøjelighed til, at undersøgelsen viser forventning om fremgang og vice versa. Undersøgelsen afspejler således mere *retningen og ændringens størrelse* end niveauerne.

Hvis landmændene er i stand til at spotte konjunktursituationen præcist, vil forventningsindekset være en ledende indikator for det aktuelle indeks. Det har indtil nu delvist været tilfældet.

SEGES har gennemført konjunkturundersøgelsen ultimo november 2016 blandt godt 17.000 danske landbrugsvirksomheder, som samarbejder med Dansk Landbrugsrådgivning. Landbrugsvirksomhederne omfatter driftsgrenene svineproducenter, mælkeproducenter, planteavlere, pelsdyr- og fjerkræproducenter samt andre virksomheder indenfor primærlandbrug.

De deltagende i undersøgelsen er repræsentativt sammensat, og resultaterne er vægtet ud fra landbrugsvirksomhedernes geografiske placering, driftsgren samt omsætning, således at de afspejler det samlede danske primærlandbrug.

Undersøgelsen måler på en række relevante parametre i forhold til de aktuelle konjunkturer. Det gælder forventningerne til produktion, investeringer, beskæftigelse, produktionsbegrænsninger, resultat og produktpriser. Der bliver både spurgt til forventningerne i indeværende år og kommende år. Hvor det er relevant, er resultaterne af konjunkturmålingen vægtet ud fra virksomhedernes omsætning.

Den sammensatte konjunkturindikator for landbruget består af forventninger til produktion, investeringer og driftsresultat i indeværende år i forhold til foregående år (aktuelt indeks) og kommende år i forhold til indeværende år (forventningsindeks). Sammenvejningen foretages ved at vægte besvarelsene, således at andelen af besvarelser, der svarer til "meget positiv" multipliceres med 1, "positiv" med 0,5, omtrent uændret med 0, "negativ" med -0,5 og "meget negativ" multipliceres med -1. Værdien af indikatoren fremkommer som et simpelt gennemsnit af nettotallene for de nævnte indikatorer.

Samme metode for sammenvejning af de forskellige grader af forventninger anvendes for de sammenvejede forventninger til produktion og investeringer.

Læs mere på www.landbrugsinfo.dk/okonomianalyser

Henvendelser vedr. analysen bedes rettet til:

Klaus Kaiser

Erhvervsøkonomisk chef

T +45 8740 5175 (direkte)

M +45 2013 5175

E kak@seges.dk